

REPERE ISTORICE ÎN EVOLUȚIA LECTURII PUBLICHE ONEȘTENE

*Doina BRUMĂ, bibl. ing.
șef serv. Relații cu publicul-Prelucrare documente,
Biblioteca Municipală „Radu Rosetti”, Onești*

Abstract: *The Municipal Library "Radu Rosetti" is the continuator of the library of the "Cosânzeana" Society, established in 1928 in Onești. The society aimed to promote culture and reading in the community. After the Second World War, by uniting the library of the "Cosânzeana" Society with the one of the Community Center, the Village Library was born, becoming, after 1957, the Town Library, then the Municipal one, in 1968. The rapid evolution of the Petrochemical Platform and of the Onești city forced the library to adapt to cultural and social changes. After a continuous development of the services and a journey through various spaces, which are always larger, but improper and never sufficient, in 1990, the librarians undertakes the steps for the construction of a new library building. The construction began in 1994 and was inaugurated in 2001. From this moment, the institution, which now bears the name of the writer Radu Rosetti, goes far beyond its condition, becoming a true cultural center.*

Preliminarii

Primele semne ale dezvoltării mișcării bibliotecare se ivesc pe văile Trotușului și Oituzului la sfârșitul sec. al XIX-lea. Trei evenimente importante: elaborarea Regulamentului bibliotecii din comuna Bogdănești, aflată lângă Onești, la 16 februarie 1890, de altfel primul document de acest fel din România; înființarea, în 1896, a Casei Școalelor, care, și prin bibliotecile satești, impulsionează dezvoltarea culturală a populației rurale; elaborarea „Regulamentului pentru funcționarea bibliotecilor populare” - 26 august 1898 atrag înființarea, la începutul sec. XX, a bibliotecilor din satele Buciumi și Onești.

Puternice influențe în cultivarea interesului pentru lectură al populației de la sate au Casele Naționale, apărute în iarna anilor 1917/1918. Atunci, un grup de luptători aflați pe front, încartiruți pe văile Trotușului, Cașinului și Oituzului, aparținând Armatei I și a II-a, se întâlnesc la Onești și iau inițiativa înființării acestor adevărate focare civilizatoare. Misiunea lor cuprindea: cultivarea tradițiilor strămoșești, a portului, cântecului și jocului popular, ocuparea creatoare a timpului liber al tineretului și organizarea de spectacole artistice pentru săteni.

Inaugurarea primei Case Naționale din România are loc la tot la Onești, odată cu deschiderea, la 25 Decembrie 1917, a teatrului sătesc, construit prin eforturile soldaților și sub îndrumarea arhitectului bucureștean Vasilescu, sublocotenent în rezervă.

Imediat după aceea, se deschid Casele Naționale de la Cașin, Tg. Trotuș, Borzești, Parincea. Toate aceste edificii beneficiau de „o sală de sfaturi și teatru, o sală pentru bibliotecă și citit, o sală de expoziții, o sală de tir distractiv, un

pavilion de horă, aparate de gimnastică și diferite alte aparate întăritoare pentru copii și adulți”.

Mica bibliotecă a Casei Naționale de la Onești avea câteva sute de volume.

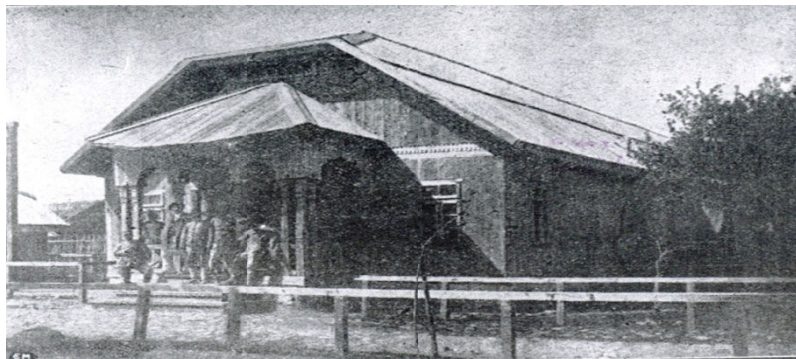

Fig. 1. Casa Națională Onești, Teatrul și Sala de șezători.

Societatea „Cosânzeana”

Activitatea Casei Naționale educă gustul oneștenilor și crește nevoia acestora de a-și diversifica preocupările culturale.

Ca urmare, în 1928, un grup de elevi și studenți pasionați înființează o societate culturală, numită „Cosânzeana”, care își propunea să se ocupe de activitatea de timp liber a tinerilor din comună, prin organizarea unor manifestări cultural-artistice. Din grupul de inițiativă au făcut parte Ion Pelin, Andrei Molnar, Cicerone Călinescu, Margareta Călinescu.

Ei înființează curând și o bibliotecă, pentru ca toți tinerii oneșteni să aibă șansa de a citi și de a cunoaște. Constituită la început prin donațiile inițiatorilor și mai apoi ale unor importanți oameni de cultură, cum ar fi pedagogul Grigore Tăbăcaru sau avocatul Cicerone Nechiforescu, biblioteca a continuat să se susțină financiar prin organizarea de spectacole, șezători și baluri, care valorificau înclinațiile artistice ale tineretului.

Biblioteca de azi deține încă volume care au aparținut bibliotecii Societății „Cosânzeana”, pe multe din ele aflându-se și numele donatorilor: înv. Dumitru Desagă, studenta Aurelia Lemnar, Ion Văgăunescu, Cicerone Călinescu, Nicolae Lemnar, Ștefan Covaci și alții.

De altfel, primul bibliotecar al micuței biblioteci, care deținea aprox. 700 de volume, a fost Ștefan Covaci, student la Cluj, care se stinge din viață la câteva luni după preluarea acestei sarcini.

În anul următor, responsabilitatea bibliotecii este atribuită Margaretei Călinescu, funcționară la Banca „Oituzul”.

Ea își aduce aminte, în 1978, la 50 de ani de la înființare, despre organizarea bibliotecii: se afla în localul școlii, iar cărțile erau așezate inițial

într-un dulap, în ordinea numerelor de inventar, apoi pe formate. Existau registre atât pentru evidența volumelor, cât și a cititorilor.

În deceniul 4 al secolului XX, regăsim societatea „Cosânzeana” și biblioteca sa implicate, alături de Căminul Cultural, proaspăt înființat, deținător, la rândul său, al unei biblioteci, în organizarea activităților adresate oneștenilor, fie ele de factură artistică: teatru, dans, interpretare corală, lectură, fie de factură științifică și practică: cursuri de scurtă durată pe teme de agricultură, biologie, istorie, științe naturale.

1940-1960

Între anii 1940-1944, activitatea bibliotecii, ca și a celorlalte tinere instituții cu misiune culturală se întrerupe, din cauza intrării României în cel de-al doilea Război Mondial. Biblioteca pierde atunci o bună parte din fondul de carte.

După 1948, prin reunirea colecțiilor bibliotecilor Societății „Cosânzeana” și Căminului Cultural, ia naștere, cu un fond de aprox. 2000 volume, „Biblioteca sătească”, ce funcționa într-o încăpere a Căminului Cultural, în fapt, fosta Casă Națională.

În 1952, Hotărârea Consiliului de Miniștri 1635/1952 schimbă dramatic existența oneștenilor. Ea prevedea construirea Grupul Industrial Borzești și orașului [Onești](#) pe vechea vatră a satului.

Cele două decenii care au urmat au adus anularea în totalitate a fostei localități și construcția din temelii a noului oraș. Perioada în care s-a ridicat orașul a însemnat un efort susținut al tuturor echipelor de constructori, cazați mai întâi în colonii de muncă. Chiar în acele condiții, aspectele culturale ale vieții nu au fost lăsate deoparte. Săptămânalul „Oneștiul nou” reflectă destul de des, pe lângă tot felul de activități – teatru popular, concursuri pe diverse teme, formații artistice, etc – progresele înregistrate în munca bibliotecarilor. Apar în aceste pagini, pe lângă referiri la biblioteca orașenească, și știri despre biblioteca Clubului „Constructorul” și despre mici biblioteci de cartier.

Fig. 2. Lectură în grup la Șantierul 3 – Oraș (1963).

În mod elogios sunt apreciate eforturile documentariștilor din bibliotecile uzinelor de pe Platforma Petrochimică. Aceste biblioteci, foarte bine dotate, deținând documente de actualitate provenite din străinătate, au susținut în mod real cercetarea științifică desfășurată la complexul industrial de la Borzești.

1961-1970

În 1961, sistematizarea noului Bulevard Oituz impune demolarea școlii și mutarea bibliotecii orașului, inclusiv a celor 11 000 de volume, în 3 săli de pe arealul Conacului Aslan, devenit „Casa Pionierilor”. Tot atunci se introduce accesul liber la raft, iar sălii de lectură i se adaugă un modul pentru lectura presei.

Dezvoltarea orașului, infuzia de tineri intelectuali veniți într-un adevărat exod spre Mecca industriei chimice, pun în fața bibliotecarilor sarcina de diversificare a ofertei pentru public, de adaptare a ei la grupele de vârstă. Acest lucru devine posibil începând cu 1963, când biblioteca se mută în 3 apartamente de bloc, unde funcționează două secții: una pentru adulți și alta pentru copii, plus o sală de lectură.

Pe parcursul câtorva ani, până în 1968, cele trei biblioteci de aici au făcut eforturi pentru ca litera cărții să ajungă până în locurile cele mai îndepărtate, înființând biblioteci de casă și mobile, asumându-și totodată rolul de îndrumător metodic pentru bibliotecile din cartierele orașului.

În acest timp a apărut, odată cu noua construcție a Casei de Cultură (cea veche își avusese sediul în chiar clădirea fostei Case Naționale), Biblioteca Sindicatelor. Cu un spațiu generos, care permitea o bună organizare a colecțiilor și cu o atmosferă primitoare, aceasta a funcționat în paralel cu Biblioteca orașului, până după 1990.

În 1968, biblioteca, devenită municipală, înregistrează aprox. 39.000 volume și este tot mai vizibilă în spațiul cultural oneștean.

1970 este un an de cumpănă în istoria bibliotecii. O hotărâre arbitrară desființează trei biblioteci municipale din țară, printre care și pe cea din Onești.

1971-1990

Cu sprijinul academicianului Miron Constantinescu și prin susținerea organelor locale, biblioteca oneșteană își redeschide porțile în februarie 1971, ca filială a bibliotecii județene, iar în 1972 devine din nou independentă, străduindu-se să recupereze deficitul de cititori și să-și recâștige aprecierea în percepția publică.

Fig. 3. Secția de împrumut copii și depozitul secției adulți – 1973.

Perioada extinderii orașului și a construcției zonei „Mărășești”, ca și numărul mare de instituții școlare din acest areal, au impus deschiderea, în 1979, a primei filiale a Bibliotecii Municipale. Intitulată „Cosânzeana”, ca un remember al începuturilor, ea a ocupat, mai întâi, un mic spațiu în uscătoria unui bloc. Mai târziu, pe măsură ce solicitările au crescut, sediul filialei a fost mutat în spații din ce în ce mai mari, mai întâi într-o garsonieră de pe Bd. Oituz, nr. 47, apoi într-o clădire de birouri, pentru ca azi să ocupe întreg parterul unei școli.

Odată cu extinderea spațiului la un al 6-lea apartament, în 1982, la bibliotecă se desfășoară audițiile muzicale susținute de dr. Dorin Speranția - fiul filosofului Eugeniu Speranția și nepotul scriitorului Theodor Speranția, om providențial pentru cultura oneșteană - într-o sală special amenajată, cu scaune comode și aparatură adecvată, în care există și o pianină.

Deși frigul Deceniului 9 a străbătut și bibliotecă, întunericul n-a reușit să acopere lumina cărților și nici bunăvoința și strădania bibliotecarilor, care au impus-o în comunitate ca pe un furnizor competent de informație și de loisir.

1990-2001

După 1990 apar perspective noi generate de descentralizarea tuturor sectoarelor de activitate, inclusiv a celui cultural, de tendințele de înnoire a paradigmei profesionale, de transferarea accentelor pe misiunea socio-formatoare a bibliotecii. Astfel, în cele 8, acum, apartamente din str. Progresului 1 și 3 lucrează 11 angajați, sunt adăpostite peste 110 000 de volume și sunt oferite spre consultare peste 150 000 volume anual. Biblioteca se prezintă cu secții de împrumut pentru adulți și copii, sală de lectură, sală de audiții și proiecții, sală pentru cercurile de șah și rebus, compartiment de evidență și prelucrare a cărții, informare bibliografică, Filiala „Cosânzeana”, compartiment de recondiționare a cărții, totul pe o suprafață nu mai mare de 365 m².

Mai mult ca oricând, solicitările crescute pentru serviciile bibliotecii evidențiau lipsa acută de spațiu și limitarea posibilităților de evoluție a colecțiilor și a ofertei culturale.

Ca urmare, după demersuri bine argumentate, mai întâi către factorii de conducere locali, apoi la Guvernul României, conduse cu perseverență și credință în izbândă de directorul de atunci al bibliotecii, se aprobă construirea unui nou local de bibliotecă. Lucrările demarează în 1994, continuând pe parcursul câtorva ani.

1995 marchează momentul din care identitatea bibliotecii se asociază cu numele scriitorului Radu Rosetti, personalitate culturală inedită prin amalgamul de luciditate și pragmatism, pe de o parte, de autenticitate și bonomie pe de altă parte, prin multitudinea preocupărilor și prin spiritul său cercetător și voluntar, care l-au făcut remarcant la sfârșit de secol XIX și început de secol XX. De altfel, destinul întregii sale familii se împletește surprinzător de strâns cu istoria și viața socio-culturală a acestei zone.

În anii următori, conturându-și un profil din ce în ce mai proeminent în marea familie a bibliotecilor românești, Biblioteca Municipală "Radu Rosetti" organizează manifestări ample, cum ar fi Colocviile Bibliotecii, simpozioane sau expoziții dedicate personalităților oneștene de largă recunoaștere. Totodată, își asumă misiunea de stimulare a creativității în rândul tineretului, inițiind două concursuri devenite, de-a lungul anilor, naționale: Concursul de ex libris și Concursul de proză scurtă, intitulat mai întâi „Poveste fără sfârșit” și apoi „Radu Rosetti”. Permanenta disponibilitate a personalului crește de la an la an numărul utilizatorilor, făcând neîncăpător spațiul existent.

Năzuința bibliotecarilor oneșteni devine realitate în 2001, când Biblioteca se mută în noul său sediu, aflat, poate nu întâmplător, pe terenul deținut, cândva, de nepotul lui Radu Rosetti, avocatul Rene Bogdan.

Fig. 4. Noua clădire a Bibliotecii Municipale „Radu Rosetti”- 2001.

2001-2019

Întreaga activitate se redimensionează iar echipa instituției, racordată la schimbările intervenite în bibliotecile din întreaga lume, transformă însuși conceptul de bibliotecă, orientându-l către acela de centru cultural zonal, unde oneștenii sunt întâmpinați cu o interesantă și diversă ofertă culturală.

Biblioteca dispune de o aulă cu 120 de locuri, un spațiu multifuncțional pentru activități neconvenționale, o sală de expoziții, spații dedicate tuturor activităților specifice, iar din 2016, de o ludotecă.

Aici se succed, pe lângă activitățile de promovare a cărții și lecturii, numeroase proiecte de educație nonformală pentru majoritatea categoriilor de vârstă.

Dintre toate se remarcă, totuși, Stagiunea Muzicală, desfășurată începând cu anul 2002, în parteneriat cu Academia de Muzică „Gh. Dima” din Cluj, dar și cu alți actanți culturali, care oferă melomanilor ocazia întâlnirii cu virtuozii ai artei interpretative ori cu maștrii ai scenei lirice, atât din țară, cât și din străinătate.

Biblioteca este, de altfel, partener al unui număr impresionant de instituții și organizații nonguvernamentale din întreg arealul trotușean. Prin activitățile desfășurate împreună cu acestea, biblioteca reușește să vină în mod real și eficient în întâmpinarea nevoilor de informare, educație și dezvoltare personală ale oneștenilor.

Bibliografie

1. Cozma, Niculina, Popovici, Tasica. *70 de ani de lectură publică oneșteană. Bacău: Plumb, 1998.*
2. *** *Doi ani de muncă. București: Din publicațiile Caselor Naționale, 1920.*
3. Verde, Rozalia, Verde, Teodor. *Monografia Municipiului Onești în date. Onești: Magic Print, 2003*